

ipsas ecclesias que inibi sunt --- ex quibus eccl. est una fundata in valle Tabellaria, seu valle Segalaria, in honore Sti. Baudilii ---» (*MarcaH.*, § 116, c. 905. 12).

Ve a ser-ne una confirmació ampliada, pocs mesos després, abril de 974, una epístola de Benet V confirmant a St. Pere de Roda aquells llocs: que torna a enumerar, amb algunes diferències de forma: «--- in ipsum Rovescarium --- et eccl. Sti. Baudilii in valle Tabellaria ---» (ib., 907.20); 990: epístola paral·lela de Joan XV: cites semblants i: «ecclesia Sti. Baudilii in valle Tabellaria, et Sti. Stephani in valle Subiradellos, Sti. Fructuosi et S. Vinc. in valle Lanciano ---» (ib., 942).

Després de l'E. Mitjana. 1469: «in botigia sita in termino montanee monasterii Sti. Petri Rodensis, loco vocato *Tavallera*, affrontante in riparia» (Alart, *InvLC*, p. 223); 1484 (en còpia de 1585): l'infant Enric concedeix un privilegi sobre «la pesquera de l'anxova e sardina que s fa a *Tavallera* --- la dita pesquera de *Tavallera* --- de la pesca de *Tavallera* --- les dites cales de *Tavallera* ---» (Rahola, o. c., 481).

En fi, Rahola cita el lloc encara en doc. de 1673 (p. 463) però tot seguit escriu *Tallavera*, dos cops repetit, parlant de les disputes pesqueres entre Cadaqués i La Selva (p. 464), com si és aquesta la forma d'aquest document i altres d'aquell temps.

En total hi ha mencions continuades des del S. x, i en forma ben corresponent a la moderna, llevat d'aquestes dues cites del S. xvii; salvant alguns casos la forma llatina *-b-* per *-v-*, i *-aria* per *-era*, com escau al llaf; i un parell de casos de *-be-* que, essent àtona pot significar *ə* de la pronúncia actual.

Com vaig dir en *E.T.C.* I, 82n. i 221 i en el *DECat*, s. v. *regá*, *Talabre* té un aspecte pre-romà inequívoc, i sens dubte cèltic, formant part de la sèrie de celtismes d'aquesta zona, que formen tot un nucli cap al Cap de Creus: el *Pení* i *Armenrodas*, que figuren també en els citats documents del S. x, el mateix (Sant Pere de) *Roda*, i *Cullaró* (a la costa immediata a l'Est de *Talabre*), del qual ja hem donat l'etimologia cèltic. *KOLARON* (supra, s. v.); i seguint prop a l'O.: *Cotlliure*, *Darnius*, *Fraussa*, *Pincaró*, *Àlguema*, *El Voló*, *Tatzó*, *Tec*, *Llauró*, *Rojà* etc. (en part tirant cap al sorotàptic). El cronista empordanès Jeroni Pujades citava «la illa de *Toló* y la cala de *Callaró*, prop de Cap de Creus» (*Diet.* II, 66), on no sabem si *Toló* és reflex de l'antic nom del comtat de Peralada (aa. 835 i 1035; *Alsius*, p. 189), o una altra concreció del mateix nom més a l'E., però una cosa o l'altra dóna un altre ex. de nom pre-romà, potser cèltic, en aquesta zona.

Talabre ve certament d'un cèltic. *TALABRIX*, variant del més conegut *Talabriga*, que era una ciutat lusitana (avui *Souza*, al N. d'Alemquer, Extremadura), citada per Ptolemeu (II, 5,6); amb variant *Talabrica* en Plini (IV, 413; Holder, 1707) (cf. *Top. Hesp.* II, 276); i a l'un o l'altre es refereixen els nombrosos *Talabri-*

gensis, dels quals hi ha molts testimonis cap al Minho o cap a Huelva (Albertos F., *Studia Archaeol.* xxxvii, 1965, 64).

És compost normal del cèltic. *TALO-* 'front' + *BRIG-*, *-GA* 'turó, muntanya'. Sentit que correspon bé a aqueix promontori avançat de l'ampla cala *Tavallera*.

És ben sabut que els compostos en *-BRIGA* es troben en massa en la toponímia de tots els països de substrat cèltic: *Segobriga*, *Arabriga*, *Meidubriga*, *Tongobriga* etc.; n'hi he afegit més en altres treballs meus: **Uxellabriga* (*Btr. z. Nfg.* 1973, 270; *Col. Prerr. Salm.* 1974, 111, 89).

De la variant *-BRIX* de tema variant, en va donar molts Schmoll: *Setobrix*, *Καιτόβριξ*, *Κοντόβριξ* (*Vorkelt. Idg. Hisp.*, 2), i jo n'hi afegeixo molts més en *Top. Hesp.* II, 275-6) mostrant que també parteixen d'aquesta variant, els nombrosos noms en *-obre* esparsos per Galícia (*Top. Hesp.* I, 98n.; II, 275), i així mateix seria la base de què provenen *Segorbe*, probablement *Setúbal*, *Azuébar* etc. Ara bé *-BRIX* apareix reduït ja d'antic a *-BRIS*, d'on derivats ètnics com *BLANIOBRENSIS*; i és d'aqueixa reducció que provenen els nombrosos *NLL* gallecs, com *Calhobre* o *Banhobre*.

En el nom que interessa tenim la variant en *-BRIX* documentada directament per Appianus amb referència a 137 a. d.JC. i a terra hispànica: «ἐπὶ Ταλάβριγα πόλιν» (p. 75; cf. Holder): perquè, estant això en acusatiu grec, correspon al nominatiu *Ταλάβριξ*.

És clar que formant una parella geogràfica tan íntima, *Tavallera* i *Talabre*, aquell ha de tenir un origen íntimament relacionat. Hi han d'intervenir, però, fenòmens de derivació i metàtesi o altres fets fonètics que ho compliquen, deixant algun marge de dubte. La solució més simple és admetre que *Talabre* —l'antic *TALABRIS*—, tan característic i popular entre els pescadors (a la llurna etc.), serví de base per a tot, i partint d'ell es formà un derivat romànic *CALA *TALABRIARIA* o *ECCLESIA TALABRIARIA*, entenen la badia i l'església (Sti. Baudilii, aa. 974, 990 etc.) del conegut *TALABRI(S)*.

Ara bé en aqueix derivat era imminent que es produís una dissimilació en **TALABIARIA*, i devia consumir-se de seguida, però llavors sorgí la metàtesi, que uns la feren en *TALABRIARIA* > *Tavallera*, i altres en *TALABARIA*, d'on aquell *Tavallera* que hem vist en els documents del S. xvii.¹

No és estrany que de *Talabre*, lloc menys ample i no regulat per les disposicions pesqueres, no en tinguem tantes dades antigues ni tan netes. Grec, però, que apareix en una forma *Tamarix*, un poc deturpada pels copistes en lloc de *Talabrix*. No la veiem en els mateixos documents comtal i papals que ja he citat entre els de *Tavallera*, però sí que apareix en un judici del rei Lotari per a St. Pere de Roda, a. 982.

On el context el posa entre els noms coneguts de la Península del Cap de Creus i altres que hem vist en els documents que he citat: «Portum *Fraxani* --- locum que dicunt *Tres Fratres*; a parte Or., usque in medium mare, atque inde vadit ad molinum de *Balascho*, inde que pervenit ad ipsam *Tamarix* ---